

Notă de informare privind jurisprudența Curții – Nr. 106

Martie 2008

Samoilă și Cionca împotriva României – 33065/03

Hotărârea din 4.3.2008 [Secția a III-a]

Art. 6

Art. 6 § 2

Prezumția de nevinovăție

Purtarea uniforme de deținut de către o persoană arestată preventiv, în cursul unei ședințe de judecată ce avea ca obiect examinarea cererii sale de eliberare: *încălcare*

Art. 5

Art. 5 § 3

Aducerea de îndată înaintea judecătorului sau a altui magistrat

Prezentarea în fața unui judecător în privința problemei legalității detenției, la nouă zile după arestare: *încălcare*

Art. 5 § 4

Examinarea legalității deținerii

Refuzul Curții Supreme de a examina legalitatea menținerii în detenție: *încălcare*

În fapt: Reclamanții, agenți de poliție, au fost acuzați de un comerciant care deținea o tutungerie că l-au obligat să le plătească o sumă de bani pentru a evita sancțiunile aplicate cu prilejul unui control efectuat de al doilea reclamant. Poliția a dispus o anchetă internă și, printr-un comunicat, presa a fost informată că reclamanții fuseseră transferați din motive disciplinare în alte unități ale poliției întrucât au comis anumite abuzuri în timpul exercitării atribuțiilor. Un săptămânal local a publicat un interviu cu comandantul poliției, care a declarat că nu avea nicio îndoială în privința vinovăției lor. Martorii controlului și concubina primului reclamant au dat, în fața unui notar, declarații în favoarea reclamanților, destinate anchetei interne dispuse de poliție. Parchetul Militar a declanșat împotriva reclamanților urmărirea penală pentru corupție. Reclamanții au fost acuzați de corupție și plasați în arest preventiv pe motiv că au încercat să influențeze martorii pentru a împiedica adevărul să iasă la lumină și pentru că prezentau un pericol pentru ordinea publică. Martorii au fost convocați la Parchet. Primii doi au declarat că, în fața notarului, conținutul declarațiilor lor le-a fost sugerat parțial de al doilea reclamant. În privința celui de-al treilea, acesta a afirmat că declarația sa fusese redactată de același reclamant și că el se mulțumise doar să o semneze. În aceeași zi, la știrile unei televiziuni locale, procurorul a declarat că s-a dispus plasarea în arest preventiv întrucât, deși sumele implicate nu erau foarte mari, ordinea publică a fost grav afectată. În plus, reclamanții au încercat să împiedice aflarea adevărului prin influențarea, respectiv prin amenințarea martorilor. În prezența reclamanților și a avocatului lor, tribunalul a declinat în favoarea curții de apel competența pentru

examinarea contestației reclamanților, introdusă împotriva ordonanței de arestare preventivă. Curtea de apel a examinat contestația, la nouă zile după arestare, în camera de consiliu și în prezența reclamanților și a avocatului lor. Aceasta a dispus punerea în libertate. Parchetul a formulat recurs în fața Curții Supreme care, în prezența reclamanților și a avocatului lor, a menținut arestarea preventivă. Reclamanții au fost trimiși în fața curții de apel pentru corupție, abuz de putere și instigare la mărturie mincinoasă. La cererea parchetului, curtea de apel le-a prelungit arestarea preventivă. Recursurile introduse de reclamanți în fața Curții Supreme de Justiție împotriva prelungirii arestării preventive au fost respinse. Curtea de Apel a prelungit din nou arestarea preventivă. În cursul ședinței, instanța a audiat mai mulți martori, în special pe cei pe care parchetul îi acuza că au fost influențați de reclamanți. Aceștia și-au menținut declarațiile făcute în fața notarului. În plus, au afirmat că parchetul a exercitat presiuni asupra lor pentru a-și modifica declarațiile. Reclamanții au formulat recurs împotriva prelungirii arestării, care a fost admis de Curtea Supremă, pe motiv că nu avea dreptul curtea de apel de a prelungi arestarea decât cu 30 de zile. Cu toate acestea, reclamanții nu au fost puși în libertate deoarece, la cererea parchetului, curtea de apel a examinat legalitatea arestării preventive și a menținut-o, considerând că motivele care o justificaseră continuau să existe. Curtea Supremă de Justiție a respins recursul reclamanților după ce l-a examinat în prezența reclamanților și a avocatului lor. La cererea parchetului, curtea de apel a examinat, în prezența reclamanților și a avocaților lor, legalitatea arestării preventive și a menținut-o. Reclamanții au formulat recursuri împotriva deciziilor sus-menționate. Ei au primit citații pentru a se prezenta în cadrul ședințelor de judecată în fața Curții Supreme de Justiție. În ceea ce privește ședința de judecată prevăzută, al doilea reclamant a menționat în citație că dorea să fie prezent în fața Curții Supreme. Cu toate acestea, comandantul penitenciarului a informat Curtea Supremă că reclamanții nu puteau fi transferați, deoarece procurorul solicita prezența acestora la o ședință a curții de apel. Curtea Supremă a respins recursurile. Reclamanții și avocații lor nefiind prezenți în cadrul acestor ședințe, Curtea Supremă a aplicat Codul de procedură penală, autorizând examinarea recursurilor în lipsa interesaților și a numit pe loc avocați din oficiu pentru aceștia. La ședințe a fost prezent un reprezentant al parchetului. El a cerut respingerea cererilor. Curtea de Apel a examinat cererile de punere în libertate în prezența reclamanților. Aceasta le-a respins, considerând că, având în vedere natura infracțiunilor, punerea în libertate prezenta un pericol pentru ordinea publică. Reclamanții au formulat recursuri împotriva acestor decizii. Ei au primit citații pentru a se prezenta în ședință de judecată în fața Curții Supreme de Justiție, care a declarat recursurile inadmisibile. Curtea Supremă a examinat aceste recursuri în prezența unui reprezentant al Parchetului, care a cerut respingerea lor. Reclamanții fiind absenți, Curtea Supremă a desemnat un avocat din oficiu pentru ei. Reclamanții au adresat o plângere președintelui curții de apel deoarece au fost prezentați în fața acestei instanțe în hainele purtate în penitenciar, specifice persoanelor condamnate. Au solicitat să li se permită să poarte hainele proprii. Președintele a refuzat, fără a prezenta o motivare. Curtea de apel i-a condamnat pe reclamanți la o pedeapsă cu închisoarea de șase ani pentru corupție, abuz de putere și tentativă de influențare a martorilor. Reclamanții au formulat recurs ce a fost respins prin hotărâre definitivă a Curții Supreme de Justiție. De atunci, au fost puși în libertate.

În drept: Art. 6 § 2 – Informând ziariștii asupra motivelor arestării preventive a reclamanților, procurorul a afirmat că aceștia au încercat să influențeze și au amenințat unii martori. Declarațiile incriminate au fost pronunțate într-un context independent de procesul penal în sine, respectiv în cursul unui interviu difuzat la știrile televizate. Subliniind încă o dată importanța alegerii termenilor folosiți de agenții statului, Curtea concluzionează că afirmațiile procurorului

indicau clar că reclamanții se făcuseră vinovați de instigare la mărturie mincinoasă, încurajau publicul să creadă în vinovăția lor, prejudiciind aprecierea faptelor de către judecătorii competenți.

În privința declarației comandantului poliției, aceasta a făcut obiectul unei controverse între părți. Autorul său pretins nu a revenit public asupra declarației și nu a cerut publicarea unei dezmințiri. Aceste elemente conduc Curtea la presupunerea că declarațiile în litigiu au fost într-adevăr făcute. În plus, Curtea nu poate fi de acord cu Guvernul atunci când susține că afirmațiile respective nu făceau referire decât la greșelile profesionale ale reclamanților. În această privință, reamintește că ceea ce contează în sensul art. 6 § 2 din Convenție este sensul real al declarațiilor respective, nu forma lor textuală. Astfel, deși comandantul poliției a vorbit de greșeli, fără a preciza natura lor, acestea nu puteau viza decât acțiunile calificate de parchet drept fapte de corupție, pentru care reclamanții au fost trimiși în fața curții de apel. Or, trebuie constatat că, fără niciun fel de nuanță sau rezervă, comandantul poliției a indicat reclamanții ca fiind vinovați de aceste fapte.

În cele din urmă, în privința prezentării reclamanților în fața curții de apel în uniforma penitenciară, din refuz reiese clar că președintele curții de apel a argumentat în fața reclamanților că aceștia din urmă au fost prezentați în fața acestei instanțe în uniformă penitenciară, specifică persoanelor condamnate. Or, această practică era contrară dispozițiilor legii și deciziei Curții Constituționale. Nefiind demonstrat că reclamanții nu aveau la dispoziție haine adecvate, această practică era lipsită de orice justificare și putea întări în rândul opiniei publice impresia de vinovăție a reclamanților.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Art. 5 § 3 – Reclamanții au fost trimiși pentru a compărea în fața tribunalului. Cu toate acestea, în cadrul ședinței din aceeași zi, nu a fost abordată problema legalității arestării, tribunalul dispunând numai trimiterea dosarului la curtea de apel. De altfel, nimic nu demonstrează că tribunalul ar fi examinat temeinicia detenției, astfel încât reclamanții nu au beneficiat de garanțiile ce decurg din art. 5 § 3 din Convenție. Reiese că, în prezenta speță, care nu prezenta circumstanțe excepționale, reclamanții, care nu au compărut înaintea curții de apel decât după nouă zile de la arestarea lor, nu au fost de îndată aduși înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Art. 5 § 4 – a) *Inadmisibilitatea recursului împotriva deciziei curții de apel de prelungire a arestării preventive:* Existența în dreptul intern a unui recurs împotriva unei decizii de prelungire a arestării preventive nu conduce la un conflict. În plus, în cursul aceleiași proceduri, Curtea Supremă de Justiție a examinat de mai multe ori recursuri de acest gen formulate de reclamanți. Reiese că refuzul Curții Supreme de a examina recursul reclamanților împotriva prelungirii arestării preventive dispusă de curtea de apel i-a privat pe aceștia din urmă de posibilitatea de a solicita controlarea legalității menținerii lor în arest. Faptul că curtea de apel a motivat corespunzător decizia nu ar putea schimba cu nimic această concluzie din moment ce reclamanții au fost privați de o cale de atac ce le era oferită de dreptul intern.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

b) *Neprezentarea la ședințele de judecată în fața Curții Supreme de Justiție:*

Ședințele de judecată în fața Curții Supreme de Justiție aveau ca obiect recursul reclamanților contra deciziilor curții de apel de prelungire, la cererea Parchetului, a arestării preventive. Dreptul reclamanților de a formula un recurs împotriva acestor decizii nu dă naștere niciunui litigiu între părți. Celelalte ședințe de judecată aveau ca obiect recursul reclamanților contra deciziilor curții de apel de respingere a cererilor de eliberare. Curtea Supremă a declarat aceste recursuri inadmisibile, motivând că nu este permis de Codul de procedură penală niciun recurs împotriva acestui gen de hotărâri. Or, la vremea comiterii faptelor, jurisprudența instanțelor interne era departe de a fi unitară, examinarea acestor recursuri fiind admisă de o parte din instanțe și deseori chiar de Curtea Supremă de Justiție însăși. Această incertitudine jurisprudențială nu putea prejudicia reclamanții în așa fel încât să le nege dreptul de a formula un recurs împotriva deciziilor de respingere a cererilor lor de eliberare. Un stat care dispune de un recurs împotriva hotărârilor privind arestarea preventivă trebuie să acorde persoanelor în cauză aceleași garanții în apel ca și în primă instanță. Astfel, prezența reclamanților și a avocaților lor la ședințe în fața curții de apel nu putea scuti statul de obligația de a asigura deopotrivă și prezentarea lor personal în fața Curții Supreme de Justiție sau, la nevoie, a reprezentanților lor, pentru a garanta egalitatea de arme cu procurorul care, fiind prezent la fiecare termen, a cerut menținerea arestării. În privința apărării gratuite din partea diverșilor avocați numiți din oficiu, aceștia au fost desemnați pe loc, nu cunoșteau nici dosarul, nici clienții și, în plus, nu au avut la dispoziție timpul necesar pentru a pregăti apărarea deoarece Curtea Supremă a soluționat recursurile în aceeași zi. Având în vedere aceste circumstanțe și fără o pronunțare asupra modului concret în care avocații numiți din oficiu și-au îndeplinit obligațiile, reclamanții nu au beneficiat în fața Curții Supreme de Justiție de o apărare efectivă. În privința termenului de notificare a citațiilor de a compărea și a posibilității avocaților reclamanților de a asista la ședințele Curții Supreme, din șapte citații, patru au fost notificate reclamanților în ajunul sau chiar în aceeași zi a audierilor. În aceste condiții și ținând cont de faptul că distanța dintre penitenciar și Curtea Supremă este de circa 600 km, posibilitatea avocaților de a se prezenta în timp util la aceste ședințe era, practic, nulă. În plus, potrivit informațiilor furnizate de Guvern, reclamanții beneficiau de o singură convorbire telefonică pe săptămână și corespondența tranzita la serviciile administrative ale închisorii, ceea ce întârzia inevitabil distribuirea scrisorilor. Prin urmare, în privința citațiilor de a compărea la termenele pentru care reclamanții au fost convocați cu 4, 8 și, respectiv, 2 zile înainte, posibilitatea de a informa avocații și șansele ca aceștia să se prezinte erau, de asemenea, foarte reduse. Prin urmare, chiar și atunci când reclamanții au făcut cunoscută în mod expres dorința de a asista la ședințele Curții Supreme, procurorul s-a opus, pe motiv că trebuia să fie prezenți la alte ședințe ale curții de apel. În consecință, neoferind reclamanților o participare adecvată la ședințe al căror rezultat era decisiv pentru menținerea sau sfârșitul arestării lor, autoritățile interne au privat reclamanții de posibilitatea de a contracara în mod adecvat motivele prezentate de parchet pentru a justifica menținerea lor în arest.

Concluzie: încălcare (unanimitate).

Art. 41 – 2 000 EUR pentru fiecare dintre reclamanți cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

Apăsați aici pentru a accesa *Note de informare privind jurisprudența* (Notes d'information sur la jurisprudence)